

РЕЦЕНЗІЯ на дисертацію

Бялої Олександри-Христини Андріївної

“Обґрунтування профілактики карієсу зубів у дітей із зубощелепними аномаліями та різними рівнями тривожності”,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 221 «Стоматологія»

Актуальність дослідження. Проблема карієсу зубів у дітей залишається однією з найпоширеніших і найсоціально значущих у сучасній стоматології. Незважаючи на розвиток профілактичних програм, рівень карієсу в дитячій популяції залишається високим, що зумовлює потребу в удосконаленні підходів до раннього виявлення та попередження цієї патології. Особливої уваги потребують діти із зубощелепними аномаліями, у яких анатомо-топографічні особливості порожнини рота створюють додаткові умови для затримки нальоту, порушення гігієни та підвищення карієсогенності середовища.

Водночас психоемоційний стан дитини, зокрема рівень тривожності, суттєво впливає на поведінкові аспекти гігієни, прихильність до профілактичних заходів та якість стоматологічної допомоги. Діти з підвищеною тривожністю частіше уникають стоматологічних візитів, демонструють нижчу мотивацію до догляду за порожниною рота та гірше адаптуються до лікувально-профілактичних процедур. Проте взаємозв'язок між тривожністю, наявністю зубощелепних аномалій та ризиком розвитку карієсу досі недостатньо вивчений, а профілактичні програми рідко враховують психоемоційні особливості дитячого контингенту.

У цьому контексті обґрунтування індивідуалізованих профілактичних підходів, що поєднують клінічні, морфологічні та психологічні чинники, є надзвичайно актуальним. Дослідження, спрямоване на визначення ролі тривожності у формуванні карієсогенного ризику в дітей із зубощелепними аномаліями, має важливе теоретичне та практичне значення. Воно дозволяє розширити уявлення про багатфакторність карієсу та створити науково обґрунтовані, персоналізовані профілактичні стратегії, що підвищують ефективність стоматологічної допомоги дитячому населенню.

Ступінь наукової обґрунтованості результатів, сформульованих в роботі, їх наукова новизна. Результати дисертаційної роботи відзначаються високим ступенем наукової обґрунтованості, що забезпечено комплексним підходом до вивчення карієсу зубів у дітей із зубощелепними аномаліями з урахуванням їхнього психоемоційного стану. Авторка застосувала сучасні методи клінічного,

індексного, психологічного та статистичного аналізу, що дозволило отримати достовірні, відтворені та взаємопідсилюючі дані. Вибір методик відповідає меті та завданням дослідження, а обсяг вибірки та коректність статистичної обробки забезпечують валідність отриманих висновків.

Наукова новизна роботи полягає у встановленні взаємозв'язку між рівнем тривожності дітей, наявністю зубощелепних аномалій та інтенсивністю карієсу, що раніше не отримувало достатнього висвітлення в стоматологічній науці. Уперше обґрунтовано диференційований підхід до профілактики карієсу, який враховує не лише морфофункціональні особливості зубощелепної системи, а й психоемоційні характеристики дитячого пацієнта. Запропоновано науково аргументовану модель оцінки карієсогенного ризику, що інтегрує клінічні та психологічні показники, а також розроблено персоналізовані профілактичні рекомендації для дітей із різними рівнями тривожності.

Отримані результати розширюють сучасні уявлення про багатofакторну природу карієсу та відкривають нові можливості для підвищення ефективності профілактичних програм у дитячій стоматології. Наукова новизна роботи є безсумнівною, а її положення мають значний потенціал для подальших досліджень і практичного впровадження.

Структура і зміст дисертації Дисертаційна робота має чітку, логічно вибудовану структуру, що відповідає вимогам до наукових досліджень такого рівня. Вона складається зі вступу, чотирьох розділів основної частини, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел та додатків. Кожен структурний елемент змістовно наповнений і виконує свою функцію в загальній логіці дослідження.

Викладена українською мовою на 216 сторінках, складається зі вступу, огляду літератури, опису матеріалів та методів дослідження та 3 розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів дослідження, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота ілюстрована 29 рисунками та 32 таблицями, список використаних джерел містить 316 найменувань, з них 238 – кирилицею, 78 – латиною.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, сформульовано наукову новизну, практичне значення та наведено положення, що виносяться на захист. Вступ демонструє чітке розуміння проблематики та логічно підводить до основної частини роботи.

Перший розділ присвячений аналізу сучасної наукової літератури щодо епідеміології карієсу в дітей, особливостей перебігу стоматологічних захворювань при зубощелепних аномаліях та ролі психоемоційних чинників, зокрема тривожності, у формуванні стоматологічного здоров'я. Огляд є ґрунтовним, систематизованим і демонструє глибоке опрацювання джерел.

У другому розділі подано характеристику матеріалів і методів дослідження. Авторка детально описує критерії відбору дітей, методики клінічного обстеження, індексної оцінки, психологічного тестування та статистичної обробки даних. Виклад є достатньо повним для відтворення дослідження іншими науковцями.

Третій розділ дисертації має чітку, логічно вибудовану структуру та присвячений комплексному аналізу стоматологічного статусу, психоемоційних характеристик і показників якості життя дітей із зубощелепними аномаліями. Зміст розділу повністю відповідає поставленим завданням дослідження та демонструє високий рівень методичної продуманості.

На початку розділу авторка подає характеристику обстеженої вибірки, зокрема розподіл дітей за видами зубощелепних аномалій, віковими групами та рівнями тривожності. Такий підхід забезпечує прозорість подальшого аналізу та дозволяє коректно інтерпретувати отримані результати.

Далі представлено детальну оцінку стоматологічного статусу дітей із використанням сучасних індексних методик. У роботі наведено показники поширеності та інтенсивності карієсу, стану гігієни порожнини рота, рівня запальних змін у тканинах пародонта. Авторка проводить порівняльний аналіз між групами дітей із різними рівнями тривожності, що дозволяє виявити закономірності впливу психоемоційного стану на стоматологічне здоров'я.

Окремий підрозділ присвячено оцінці якості життя, пов'язаної зі стоматологічним здоров'ям. Використання валідованих опитувальників дає змогу об'єктивізувати суб'єктивні відчуття дітей та їхніх батьків, а також простежити, як тривожність модифікує сприйняття стоматологічних проблем. Авторка переконливо демонструє, що підвищений рівень тривожності

асоціюється з гіршими показниками якості життя, незалежно від типу зубощелепної аномалії.

У завершальній частині розділу подано узагальнення отриманих даних та їх статистичну інтерпретацію. Авторка обґрунтовує взаємозв'язок між клінічними показниками, психологічними характеристиками та якістю життя, що створює підґрунтя для подальшого формування диференційованих профілактичних підходів.

Загалом Розділ 3 вирізняється високою інформативністю, методичною чіткістю та глибоким аналітичним опрацюванням матеріалу. Він є ключовим у структурі дисертації, оскільки забезпечує доказову базу для подальших практичних рекомендацій.

Четвертий розділ дисертації має чітку, науково обґрунтовану структуру та присвячений поглибленому вивченню біологічних і мікробіологічних механізмів, що лежать в основі змін стоматологічного здоров'я дітей із зубощелепними аномаліями на тлі різних рівнів тривожності. Зміст розділу логічно продовжує попередні результати та розширює їх за рахунок аналізу клітинних і мікробних показників.

На початку розділу авторка подає характеристику методів дослідження електрофоретичної активності клітин букального епітелію, обґрунтовує вибір методики та описує критерії оцінки. Такий підхід забезпечує прозорість і відтворюваність експериментальної частини роботи. Детально представлено показники електрофоретичної рухливості клітин у дітей із різними видами зубощелепних аномалій та різними рівнями тривожності, що дозволяє оцінити функціональний стан епітеліальних структур як маркер загальної адаптаційної реактивності організму.

У наступному підрозділі наведено результати мікробіологічних досліджень, спрямованих на оцінку складу та кількісних характеристик мікрофлори порожнини рота. Авторка аналізує рівень контамінації карієсогенними мікроорганізмами, стан мікробного біоценозу та його варіації залежно від типу зубощелепної аномалії та психоемоційного статусу дитини. Порівняльний аналіз між групами демонструє, що підвищена тривожність асоціюється з більш

вираженими дисбіотичними змінами, що має важливе значення для розуміння патогенезу карієсу.

Окрему увагу приділено взаємозв'язку між електрофоретичною активністю клітин, мікробіологічними показниками та клінічними характеристиками стоматологічного статусу. Авторка переконливо демонструє, що поєднання морфофункціональних, мікробіологічних і психологічних чинників формує комплексний ризик розвитку карієсу в дітей із зубощелепними аномаліями.

У завершальній частині розділу подано узагальнення отриманих результатів, їх статистичну інтерпретацію та обґрунтування ролі виявлених змін у формуванні індивідуального карієсогенного ризику. Представлений матеріал є важливим науковим підґрунтям для подальшої розробки диференційованих профілактичних заходів.

Загалом Розділ 4 вирізняється високою інформативністю, методичною точністю та глибоким аналізом біологічних механізмів, що визначають стоматологічне здоров'я дітей. Він суттєво підсилює доказову базу дисертації та підкреслює її комплексний, міждисциплінарний характер.

Висновки чітко відображають основні результати дослідження, логічно випливають із отриманих даних і підтверджують досягнення поставленої мети.

Практичні рекомендації є конкретними, науково обґрунтованими та придатними для впровадження у клінічну практику дитячої стоматології.

Загалом структура дисертації є послідовною, зміст — повним і переконливим, а виклад — науково аргументованим і методично виваженим.

Доцент кафедри ортодонції

ДНТ «Львівський національний

медичний університет імені

Данила Галицького»

Боднарук Наталія Іванівна

[Handwritten signature]
Провідний фахівець
відділу кадрів
ДНТ "ЛМНУ імені Данила Галицького"